

5. *Konventsiiia pro prava osib z invalidnistiu* [Convention on the Rights of Persons with Disabilities]. №9833/0/14-16. (2016). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_g71#Text [in Ukrainian].
6. Panchenko O. L. (2015). Sotsiologicheskaya model' protsessa realizatsii inkluzivnogo obrazovaniya [Sociological model of the implementation of inclusive education]. *Vestnik «TISBI» - Bulletin "TISBI"*, (1), 96-102. [in Russian].
7. Pasichnyk A. V., Moiseieva Ye. H., Frolov V. A., Drozdova H. A. (2011). *Patolohichna fiziologhiia. Zapalennia i metabolichni porushennia* [Pathological physiology. Inflammation and metabolic disorders]. Kyiv. [in Ukrainian].
8. *Rukovodyashchie printsipy politiki v oblasti inkluzivnogo obrazovaniya*. UNESCO, (2009). URL: http://www.eduportal44.ru/koiro/dostupnay_sreda/DocLib1/%D0%AE%D0%BD%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%BE%20%D0%9F%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BF%D1%8B%20%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%BE%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F.pdf [in Russian].
9. Naida Yu. M., Tkachenko L. M. (2014). *Standarty hromadsko-aktyvnoi shkoly: sotsialna inkluziia* [Standarty hromadsko-aktyvnoi shkoly: sotsialna inkluziia]. Danylenko L. I. (Ed.) Kyiv. [in Ukrainian].
10. Sigal N. G. Inkluziya kak vektor gumanizatsii obrazovaniya i obshchestva: zarubezhnyi opyt [Inclusion as a vector of humanization of education and society: foreign experience]. *Questions of pedagogy and psychology: theory and practice: collection of materials of the International scientific conference*. (pp. 73–79). June 26–28, 2014, Moscow, Russia. [in Russian].
11. *Salamanska deklaratsiia ta ramky dii shchodo osviti osib z osoblyvymy osvithnimy potrebamy* [Salamanca Declaration and Framework for Action on the Education of Persons with Special Educational Needs]. ED-94/WS/18. (1994). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text
12. T. Booth. (2006). *Keeping the Future Alive: putting inclusive values into action*. VI Jornadas Científicas de Investigación sobre Personas con Discapacidad: University Institute for Community Integration (INICO), Salamanca.

Отримано редакцією 28.11.2021 р.

УДК37.014.3(480)"1950/2010":342.52

DOI: 10.31376/2410-0897-2021-3-47-235-243

ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ У ФІНЛЯНДСЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ (1950-2010-ТІ РР.)

Косенчук Юлія Геннадіївна

аспірантка

Київський університет імені Бориса Грінченка

e-mail: y.kosenchuk.asp@kubg.edu.ua

ORCID ID: 0000-0002-8069-7375

У статті на основі аналізу законодавчого регулювання модернізації фінської шкільної освіти з'ясовано, що впродовж XIX–XX століть у Фінляндській Республіці відбувалися зміни в шкільній системі освіти із застосуванням стратегічних підходів. Історіографічний пошук показав, що фінська освітня політика є динамічною та гнучкою. За результатами аналізу нормативно-правових джерел (законів, указів, програм різних років) обґрунтовано та висвітлено особливості законодавчого регулювання здійснення успішного реформування шкільної освіти у Фінляндській Республіці (1950–2010-ті рр.). Розкриті та проаналізовані провідні ідеї, які були зумовлені змінами в законодавстві, а саме: встановлення рівневої шкільної освіти та підвищення її якості, забезпечення прав на безкоштовну освіту, охарактеризовано вплив законодавчого регулювання якісних змін системи шкільної освіти у Фінляндській Республіці (1950–2010-ті рр.).

Ключові слова: реформа, модернізація, шкільна освіта, законодавче регулювання, Фінляндська Республіка.

Постановка проблеми. Висока якість фінської шкільної освіти є провідним показником та фундаментом якісних змін у реформуванні освіти. Громадяни Фінляндської Республіки дотримуються думки, що вони мають право отримати якісну освіту, яка допоможе реалізувати себе в майбутньому. Це переконання дозволило Фінляндії трансформуватися у найбагатшу країну світу після 104 років незалежності. Фіни навчились приймати реалії та ризикувати, маючи доступні можливості. Дипломатія, співпраця, вирішення проблем та пошук консенсусу стали ознаками сучасної фінської культури. Усі ці чинники відіграють важливу роль у побудові освітньої системи, яка привернула загальну увагу завдяки рівномірному розподілу викладання та навчання по всій країні. Сміливі рішення дозволили Фінляндській Республіці розробити унікальну систему освіти, за допомогою якої кожен громадянин Фінляндської Республіки може вчитися та розвиватися впродовж усього свого життя.

Нині в Україні відбуваються кардинальні зміни та трансформації в освіті, які

корелюються з реформами у початковій та загальній середній освіті «Нова українська школа» (НУШ), приведенням її до кращих світових, європейських стандартів та практик. Виклики, котрі з'являються перед Україною щодо вдосконалення системи шкільної освіти, посилюють перетворення освіти з метою її адаптації до нових потреб суспільства. Провідна реформа Міністерства освіти і науки України НУШ акцентує увагу на питаннях щодо педагогіки партнерства, готовності до інновацій, нових стандартів і результатів навчання, автономії школи і вчителя, фінансування освіти [1].

Досвід провідних країн, котрі досягли успіху в реформуванні освіти, зокрема Фінляндської Республіки, свідчить про те, що реформи в освіті мали значний вплив на економічний розвиток та міжнародну конкурентоспроможність освіти. Важливим у цьому питанні є досвід реформування шкільної освіти у Фінляндській Республіці. Фінляндія є одним зі світових лідерів в освіті та зберігає цю позицію впродовж останніх десятиліть.

Дослідження реформування шкільної освіти Фінляндської Республіки має наукове значення для реформування освіти в Україні щодо впровадження кращих освітніх практик та модернізації освітніх процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Наукові розвідки з реформування освіти у Фінляндській Республіці різнопланові. Дослідженням успіху вдалого реформування шкільної освіти у Фінляндській Республіці займалися такі науковці, як М. Бражник (2009) – система оцінювання в шкільній освіті Фінляндії, В. Бутова (2011) та С. Гринюк (2013) – розвиток системи педагогічної освіти Фінляндії, Л. Волинець (2013) – принципи освітньої політики Фінляндії щодо забезпечення якості загальної середньої освіти, І. Жерноклеєв (2002) та Л. Ляшенко (2003) – професійна освіта у Фінляндії, В. Загвоздкін (2011) та В. Луначек (2017) – чинники успіхів фінської освіти, К. Котун (2013) – європейські підходи до реформування педагогічної освіти у Фінляндії, М. Ставрук (2011) – академічна мобільність студентів у Фінляндії, Н. Третьякова (2012) – система освіти Фінляндії та ін., а також зарубіжні дослідники, такі як Aho, E. (2006), Pitkänen, K. (1993) та Sahlberg, P. (2009) – досліджували принципи реформування шкільної освіти у Фінляндії; Asunta, T. (2006), Heasen S.-E. та Westbury I. – вивчали дослідницькі практики реформ, Partanen, A. (2011), Simola, H. (2009) та Tuokko, E. (2009) – світові методики модернізації освіти та ін.

Наші розвідки засвідчують, що науковець Л. Волинець досліджувала особливості системи освіти Фінляндії, що зумовили «фінське диво»; В. Загвоздкін наголошує, що успіхи Фінляндії в галузі освіти обумовлені двома основними факторами: об'єктивними соціокультурними передумовами (географічними, демографічними, історичними) і внутрішньошкільними, тобто особливостями шкільної системи, які викликані цілеспрямованими реформами останніх десятиліть. Ці зміни необхідно розглядати на фоні більш широких трансформацій суспільства, які пов'язані з концепцією «Держави добробуту».

Формулювання мети статті. Імплементация сучасної світової практики впровадження реформ у галузі освіти в українське освітнє середовище зумовлює використання науково обґрунтованої методології. Проте проведений нами аналіз наукових (друкованих і електронних) джерел доводить, що недостатня увага приділена законодавчому регулюванню модернізації шкільної освіти у Фінляндській Республіці (1950–2010-ті рр.) та зумовило актуальність дослідження цієї теми.

Метою статті є теоретичний аналіз змін у законодавчому регулюванні шкільної освіти у Фінляндській Республіці (1950–2010-ті рр.), встановлення стратегій реформування шкільної освіти в контексті її нормативного-правового забезпечення та опис їх основних характеристик.

Завданнями статті є:

- проаналізувати науково-педагогічні джерела щодо дослідження змін у законодавчому регулюванні модернізації шкільної освіти у Фінляндській Республіці (1950–2010-ті рр.);
- висвітлити особливості законодавчого регулювання.

Виклад основного матеріалу. Реформування шкільної освіти у XX столітті означало значні зміни в культурному житті Фінляндії та було визначальним рушієм плану відновлення економіки країни. Виникає питання: «Як Фінляндська Республіка створила потужну освітню

систему майже з нуля?». Щоб з'ясувати зміни в освітній політиці у Фінляндській Республіці у 1950–2010 рр., важливо спершу дослідити передумови, що спонукали до її реформування. Незалежність 1917 року надала Фінляндській Республіці можливість розвивати своє національне управління без зовнішніх обмежень. З перших кроків своєї незалежності Фінляндська Республіка прагнула стати соціальною державою, де буде виконувати соціальні, освітні та економічні функції для встановлення соціальної справедливості в суспільстві. Піхляянемі (Pihlajanniemi) акцентував увагу на тому, що освіта відіграє істотну роль у створенні соціальної справедливості, а соціальна справедливість в освіті повинна була стати фундаментальною передумовою для того, щоб освіта могла досягти успіху [2; 3].

Зауважимо, що реформування шкільної освіти у Фінляндській Республіці з точки зору законодавства відбувалось у контексті змін законодавчого регулювання, а саме: Закон і Указ про початкову школу 1957 року (А 247/1957); Закон про структуру (А 467/1968; А 706/1992) [4; 5] та Указ про загальну освіту 1970 року (А 443/1970); Закон (А 476/1983) та Указ про загальну освіту (А 718/1984); Нова шкільна освітня програма (1970, 1985, 1994, 2004); Децентралізація освіти 1991 [6]; Municipal Act (A365/1995) [7]; New Law on Education 1999, Act on the Reform of Municipal and Service Structure (А 169/2007) [8].

Слід наголосити, що лише в 1921 р. базова освіта стало обов'язковою для дітей шкільного віку. У 1950-х роках система шкільної освіти була реформована у трирівневу. Реформа включала таку саму чотирирічну базову освіту в початковій школі для всіх дітей. Паралельна шкільна система була збережена для старших класів. Після четвертого класу деякі продовжували навчання в гімназії, а інші залишилися в громадянській школі впродовж 3–5 років [9].

Через десять років ідея реформування загальноосвітньої школи стала поширеною і комісія з реформ рекомендувала здобувати обов'язкову освіту у Фінляндській Республіці в дев'ятирічній муніципальній загальноосвітній школі. У 1963 р. Парламент Фінляндії вирішив офіційно реформувати освітню систему після ґрунтовної роботи комітетів, експериментів, пілотних програм, внесків профспілок учителів початкових класів і насамперед величезної політичної підтримки та консенсусу між усіма [9].

Зазначимо, що сформований уряд Фінляндської Республіки в 1960-х роках поставив реформу освіти своєю головною метою. За мету було поставлено сформувати початкову та нижчу середню освіту в загальноосвітню базову школу для всіх дітей. Крім того, багато хто вважав, що підвищення якості освіти сприятиме соціальній справедливості та стимулюватиме економічний розвиток [9].

Відтак, у 1968 р. Парламент ухвалив Закон про шкільну систему (School System Act), який запровадив нову систему загальноосвітньої школи та замінив дворівневу систему. Учні вступали до загальноосвітньої школи з дев'яти років і навчалися до шістнадцяти років. Загалом навчання відбувалося впродовж дев'яти класів, розподілених на шість років початкової школи та три роки нижчої середньої школи [10].

Треба зазначити, що зміни акцентувались на широкомасштабних цілях на національному рівні. Основною метою освітньої реформи було встановлення соціальної справедливості у Фінляндії для гарантування рівних можливостей всім дітям до дев'ятирічної базової освіти незалежно від соціально-економічного статусу батьків, щоб більша частина громадян могла продовжувати навчання в середній та вищій школах і мати можливість навчатися впродовж усього життя [9].

Для забезпечення реалізації Закону про базову освіту (1968) державне управління було підсилено на національному та місцевому рівнях [11]. Були створені нові відділи в Міністерстві освіти та Національній раді освіти, оскільки національна рада з питань шкіл була перейменована [12; 13; 14]. Місцеві державні заклади освіти отримали власні навчальні відділи, до яких з національного рівня було переведено Управління шкільною інспекцією [15; 16; 17; 18].

Підкреслимо, що завдяки всебічній шкільній реформі муніципалітети отримали повноваження щодо всього місцевого забезпечення освіти. Більшість (із 385 приватних гімназій, що існували в 1974 р.) [19] долучилася до місцевого забезпечення освітою [15]. Часто

гімназії засновувались переважно як приватні, тому що це був єдиний спосіб зберегти гімназію в районі. Майже третина приватних гімназій уже належала муніципалітетам, а деякі інші долали фінансові проблемами [20].

З метою забезпечення успішного впровадження загальноосвітньої шкільної системи держава доручила муніципалітетам посилити свою освітню адміністрацію, яка мала обслуговувати централізований та системно-орієнтований апарат управління на місцевому рівні. Держава взяла на себе зобов'язання покривати всі фактичні витрати на освіту та надала муніципалітетам ресурси для управління та їх забезпечення [15].

Звернемо увагу, що, окрім посилення адміністрації освіти, для забезпечення впровадження загальноосвітньої школи також було реформовано навчальну програму та внесені зміни щодо підготовки вчителів. Комітету, до складу якого входили представники політичних партій та університетів, було запропоновано скласти детальну та академічну навчальну програму для загальноосвітніх шкіл. Новий навчальний план був прийнятий Парламентом у 1970 р., щоб збалансувати відмінності між базовою школою та гімназією, була запущена трирівнева система з основних навчальних предметів на перехідний період 1972–1985 рр. [15; 21].

Відтак, до кінця 1970 -х років Фінляндській Республіці вдалося перебудувати систему освіти таким чином, щоб досягти тієї соціальної справедливості, якої вона прагнула. Тепер існувала система освіти, яка забезпечувала можливість кожному отримати освіту незалежно від достатку чи місця проживання [22].

Наголосимо на тому, що законодавчі дії з 1850-х по 1980-ті роки поступово збільшували регулювальну роль держави. На відміну від створеної у 1970-х роках єдиної шкільної системи, багато законодавчих змін відбулися в середині 1980-х та на початку 1990-х років та почали скасовувати державне регулювання освіти (Закон (A476/1983) та Указ про загальну освіту (A718/1984), Нова шкільна освітня програма (1970, 1985, 1994, 2004), Децентралізація освіти 1991, New Law on Education 1999 [22; 23].

По-перше, зміни до статутного переходу уряду в 1984 р. та Комітету з питань децентралізації уряду в 1986 р. дали можливість муніципалітетам вирішувати, скільки грошей інвестувати в освіту. По-друге, скасування Шкільного окружного відділу в 1991 р. (L 171/1991; L 682/1993) вплинуло на Закон про всебічну освіту в 1998 р. (L628/1998), встановивши та узаконивши ідею та практику вибору школи у Фінляндській Республіці. Крім того, цільова група із загальної реформи шкільного законодавства (1993–1995 рр.) та Комітет із загальної реформи шкільного законодавства (1996–1998 рр.) запропонували запровадити більшу свободу для місцевих суб'єктів, а також скоротити національне регулювання. Нарешті, Національні навчальні програми 1990-х років (POPS, 1994) надали місцевим школам та вчителям більше свободи у виборі педагогічних методів і навіть змісту [22; 23].

Модернізація законодавчого регулювання в шкільній освіті у 1990-х роках у Фінляндській Республіці мала позитивні наслідки в освітній системі. Стратегія Фінляндської Республіки щодо створення високоякісної освіти та рівності в освіті базувалась на побудові загальноосвітньої системи, доступної для всіх, спрямованої на зменшення нерівності, створення продуктивної системи навчання та викладання шляхом розширення доступу, цілеспрямовано інвестуючи в рішучі освітні цілі, використовуючи стратегічні підходи для нарощування потенціалу [24].

Однак освітні реформи в 90-х роках XX ст. надали муніципалітетам більше повноважень та автономії. Ці реформи зумовили нову культуру освіти, що характеризується довірою між освітніми органами та школами, місцевим адмініструванням, професіоналізмом та автономією [25].

Пасі Салберг, фінський професор, експерт з питань освіти у Всесвітньому банку та структурах Європейського Союзу, наголошував на тому, що «фінська освітня політика є результатом чотирьох десятиліть систематичного розвитку, який створив культуру різноманітності, довіри та поваги у фінському суспільстві загалом, і в рамках його освітньої системи зокрема. Розвиток освітнього сектору засновано на рівних можливостях для всіх,

справедливому розподілі ресурсів, а не конкуренції, інтенсивному ранньому втручанні для побудови поступової довіри серед освітян, особливо вчителів» [26, с. 10].

Упродовж 1990-х років фінська держава почала супроводжувати розвиток освіти за допомогою п'ятирічних планів розвитку. Підхід полягав у тому, щоб відреагувати на критику парламенту щодо якості парламентських звітів як інструментів розвитку. У звіті уряду 1990 року (VNS 1990/3 vp) [27] про освітню політику вперше розглядається національна освітня політика як єдине ціле. На основі звіту було складено перший національний план розвитку освіти та науки. Після першого плану розвитку, орієнтованого на період 1991–1996 років, плани розвитку публікувалися кожні п'ять років [11].

Муніципальний акт 1995 року (Municipal Act) надав муніципалітетам конституційну автономію. Відповідно до закону муніципалітети мали виконувати поставлені завдання, покладені на них законом, могли організувати управління цілком самостійно і самостійно вирішувати, як виконувати покладені на них завдання [2; 7].

Комплексна реформа шкільного законодавства у 1998 році та прийнятий у результаті Закон про базову освіту (628/1998) мали на меті гарантувати рівність в освіті та рівні освітні послуги для всіх, хто здобуває обов'язкову освіту. Старе законодавство, яке було переважано кількістю підзвітності в навчальних закладах, було замінено на більш стисле та централізоване законодавство, що ґрунтувалось на цілях та змісті освіти, рівнях та формах освіти, а також правах та відповідальності учнів. Цей закон передбачав зміни в базовій освіті та обов'язкове шкільне навчання. Також цей закон передбачав зміни в дошкільній освіті, який передував шкільному навчанню впродовж року, підготовку іммігрантів для отримання базової освіти, а також для дошкільної та позашкільної діяльності. Метою освіти, зазначено в законі, має бути забезпечення рівності в здобутті освіти впродовж життя. Відповідно до цього закону освіта регулювалася єдиною національною освітньою програмою [2].

Одночасно нове законодавство, прийняте в червні 1998 року, яке стало чинним в 1999 році, продовжило процес дерегуляції та розширило повноваження муніципальної влади, окремих шкіл та установ щодо прийняття рішень. Також мало на меті заохочення інновацій у сфері освіти та навчання на місцевому та інституційному рівнях. Технічною причиною реформи законодавства було скорочення кількості окремих законодавчих актів, розділів та статей та модернізація освітнього законодавства. Кількість окремих актів скоротилася з 26 до 9, по одному для кожної окремої форми навчання від початкової до вищої освіти. Нове законодавство охоплювало: Закон про загальну освіту; Закон про вищу середню загальну освіту; Закон про початкову професійну освіту; Закон про безперервну професійну підготовку; Закон про ліберальну освіту; Закон про базову освіту для дітей у мистецтві; Адміністрацію освіти, передбачена Законом про державні та приватні організації; Закон про університетську освіту; Закон про вивчення політехніки [21]. У результаті унормування законів у 1998 р. система освіти Фінляндської Республіки стала послідовною та безкоштовною [3].

Зауважимо, що децентралізація торкнулася і навчальних програм. Реформа навчальної програми базової освіти 1994 року та загальної програми вищої середньої освіти запропонувала муніципалітетам та школам широку автономію, замінивши раніше розроблені навчальні програми [9; 21].

Реформа навчальної програми базової освіти 1999 року була зосереджена на внесенні змін у систему шкільної освіти відносно оцінювання на основі критеріїв. Реформа навчальної програми базової освіти 2004 року, з іншого боку, була спробою доповнити реформи навчальної програми 1994 та 1999 років шляхом упорядкування розподілу годин уроків та системи оцінювання на основі критеріїв. Переглянутий розподіл годин уроків для загальноосвітніх шкіл був прийнятий у 2012 році і введений у дію в 2016 році разом із зміненою базовою навчальною програмою національного рівня [28; 29].

За результатами дослідження з'ясовано, що дві основні цілі позначають освітню політику 1980–2011 років: збереження соціальної справедливості та розвиток місцевої автономії. З упровадженням загальноосвітньої школи у 1970-х роках державі вдалося структурно досягти тієї соціальної справедливості, якої вона прагнула [9].

Суспільні зміни безпосередньо впливали на якість шкільної освіти, але Фінляндія продовжує рухатися своїм власним шляхом. Цей шлях ґрунтується на тому, що шкільна освіта є важливим інструментом у створенні соціальної справедливості, а соціальна справедливість в освіті перебуває основоположною передумовою цього. Також досвід реформування освіти у Фінляндській Республіці вказує на те, що освітню політику можна успішно модернізувати в державній системі освіти, надавши владу місцевому рівню та прибравши суворий контроль.

На думку Харгрівза та Ширлі [30, с. 47], Фінляндія представляє так званий четвертий спосіб, «демократичний та професійний шлях до вдосконалення, який будується знизу, керується зверху та забезпечує підтримку та мотивацію з боків». Sahlberg P. зазначає, що Фінляндія наголошує на рівних можливостях у збалансованій системі освіти з кваліфікованими вчителями та конкурентною державою соціального забезпечення [26].

Висновки. У статті досліджено зміни в законодавчому регулюванні, розвиток освітньої політики та пов'язані з нею реформи 1950–2010 рр., розглянуто освітню політику щодо реформування шкільної освіти у Фінляндській Республіці. Наприкінці 1970-х років держава досягла своєї мети, замінивши систему паралельної освіти загальноосвітньою школою, яка надавала всім дітям рівні можливості навчатися та розвиватися у суспільстві відповідно до своїх здібностей та бажань. Розвиток системи шкільної освіти дозволив Фінляндській Республіці стати передовою країною Північної Європи у 1980-х роках. Мета реформування освіти була досягнута шляхом централізації, заснованої на нормах та системно орієнтовану на управління.

Оскільки бажані реформи були досягнуті й погляди людей, і суспільство докорінно змінилися, у 1980–2011 рр. вектор в освіті був зосереджений на збереженні та просуванні модернізації шкільної освіти та на розвитку місцевої автономії. Централізоване державне управління більше не відповідало поглядам людей і не могло вирішити економічні та демографічні виклики 1990-х та 2000-х років. Відбулися кардинальні зміни в політиці щодо децентралізації як для розвитку місцевої автономії, так і для вирішення економічних та демографічних викликів за допомогою місцевої автономії.

У законодавчому регулюванні відбулися численні зміни. У результаті муніципалітети отримали конституційну автономію і стали основними постачальниками державних послуг, особливо освіти. Держава визначала основні цілі та орієнтири суспільства, але муніципалітети мали багато свободи у тлумаченні цілей та керівних принципів, і вони, здається, також добре використовували цю свободу.

Фінська освітня політика може характеризуватися стійкими та стабільними, а не суперечливими реформами та фундаментальними зрушеннями у політичних напрямках. Тому одне з пояснень успіху системи освіти Фінляндії полягає в тому, що відбулося лише кілька радикальних реформ, які змінили структуру базових цінностей. Замість жорстких кроків у реформуванні освіти, фінська система освіти зазнала поступової еволюції, яка на кожному новому повороті вигравала від того, що було досягнуто раніше, і керувалася загальним довгостроковим баченням.

Перспективою подальших наукових розвідок є дослідження досвіду реформування шкільної освіти у Фінляндській Республіці задля пошуку кращих практик реформування і впровадження в Україні.

Список використаної літератури

1. Нова Українська школа. (2016). Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/NEWSCHOOL.pdf> (дата звернення: 28.12.2021).
2. Pihlajanniemi, T. (2006). *Kuntarakenne muutoksessa* [Municipal structure in change]. Research Publications of the Foundation of Municipal Development. [in Finnish]
3. Risku, M. (2011). Superintendency in the historical development of education in Finland. In J. Beckmann (Ed.). *Effective schools in effective systems: Proceedings of the 6th Annual ISER Conference South Africa* (pp. 182-210). Pretoria, South Africa: Department of Education Management, University of Pretoria with the International Symposium of Educational Reform (ISER).
4. *Laki kunnan opetustoimen hallinnosta* (1968/467). [Act on the Administration in the Local Provision of Education 1968/467]. [in Finnish]
5. *Laki kunnan opetustoimen hallinnosta* (1992/706). [Act on the Administration in the Local Provision of Education 1992/706]. [in Finnish]

6. KM (1986). [Committee Report]. Hallinnon hajauttaminen. [Decentralisation of Administration]. [in Finnish]
7. Paliszkievicz J., Chen K. (2021). *Trust, Organizations and the Digital Economy: Theory and Practice* (1st ed.). Routledge.
8. *Laki kunta- ja palvelurakenteen uudistamisesta* (2007/169). [Act on the Reform of Municipal and Service Structure 2007/169]. [in Finnish]
9. Aho, E., Pitkänen, K., & Sahlberg, P. (2006). *Policy development and reform principles of basic and secondary education in Finland since 1968*. Washington, DC: World Bank.
10. Risku, M. (2014). A Historical Insight on Finnish Education Policy from 1944 to 2011. *Italian Journal of Sociology of Education*, 6(2), 36-68. URL: http://ijse.padovauniversitypress.it/system/files/papers/2014_2_3.pdf
11. Lapiolahti, R. (2007). Koulutuksen arviointi kunnallisen koulutuksen järjestäjän tehtävänä. Paikallisen arvioinnin toteutumis edellytysten arviointia erään kuntaorganisaation näkökulmasta. [Evaluation of schooling as a task of the communal provider of schooling. What are the presuppositions of the execution of evaluation in one specific communal organization]. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House. [in Finnish]
12. Sarjala, J. (1982). *Suomalainen koulutuspolitiikka*. [Finnish education policy]. Helsinki: WSOY. [in Finnish]
13. Kivinen, O. (1988). Koulutuksen järjestelmäkehitys. Peruskoulutus ja valtiollinen koulutus doktriini Suomessa 1800- ja 1900- luvuilla. [System development of education. Basic education and state education doctrine in Finland in the 1800s and 1900s]. *Turku University Publications*, 1, 67. [in Finnish]
14. Isosomppi, L. (1996). Johtaja vai juoksupoika. Suomalaisen yleissivistävän koulun johtamiskulttuurin ja sen determinanttien tarkastelua. [Leader or errand boy. Examination on leadership culture and its determinants in Finnish general education]. *Acta Universitatis Tamperensis* ser A vol. 514. [in Finnish]
15. Sarjala, J. (2008). *Järki hyvä herätetty Koulu politiikan pyörteissä*. [Good sense aroused. School in the turmoil of politics]. Helsinki: Kirjapaja. [in Finnish]
16. Nikki, M-L. (2001). Hallinto- ja toimintakulttuurin kehittyminen perusopetusta antavissa kouluissa 2000- luvun alkuun. [Development of administration and organizational culture in basic education schools till the beginning of the 2000s]. In J. Kari, P. Moilanen & P. Räihä (Eds.). *Opettajan taipaleelle – For teacher's career* (pp. 169-186). University of Jyväskylä, Department of Teacher Education. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House. [in Finnish]
17. *Lääninhallitus* [County Administrative Board]. (2009). Valtion aluehallintouudistus– Regional State Administration Reform. URL: <http://www.laanhallitus.fi/lh/home.nsf/pages/2857AE67582D9DE3C2257642003CDD7D?Opendocument> [in Finnish]
18. Lyytinen, H., & Lukkarinen, E. (2010). Arvioinnin lakia niin kuin sitä luetaan historiasta nykypäivään. [Legislation on evaluation as it is read in history till today]. In E. Korkeakoski & P. Tynjälä (Eds.). *Hyötyä ja vaikuttavuutta arvioinnista – and Effectiveness with Evaluation*. Benefit. Education Evaluation Council Publications, 50, 77-100. [in Finnish]
19. Kanervio, P. (2007). Crisis and Renewal in one Finnish Private School. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research*. Jyväskylä: Jyväskylä University Print.
20. Teperi, J. (1995). Yksityisten oppikoulujen taistelu olemassaolostaan [The struggle of private schools for their existence]. In J. Salminen, J-P. Pietiläinen & J. Teperi (Eds.). *Yksityisoppikoulujen historia – History of Private Schools 1872-1977* (pp. 239-252). Helsinki: Painatuskeskus. [in Finnish]
21. Kupiainen, S., Hautamäki J., & Karjalainen, T. (2009). *The Finnish Education System and PISA*. Ministry of Education Publications.
22. Varjo, J. (2007). *Kilpailukykyvaltion koululainsäädännön rakentuminen Suomen eduskunta ja 1990-luvun koulutuspoliittinen käänne*. [Drafting educational legislation for the competitive state. The Parliament of Finland and the 1990s change in education policy]. University of Helsinki Department of Education Research Report 209. Helsinki: University of Helsinki. [in Finnish]
23. Ahonen, H. (2008). Rehtoreiden kertoma johtajuus ja johtajaidentiteetti [Leadership and leader identity as narrated by headmasters.] *Jyväskylä University Studies in Education, Psychology and Social Research*. Jyväskylä: Jyväskylä University Print. [in Finnish]
24. Lie, S., Linnakylä, P. & Roe, A. (2003). *Northern Lights on PISA: Unity and Diversity in the Nordic Countries in PISA 2000*. Department of Teacher Education and School Development, University of Oslo.
25. Crouch, D. (2015). Highly trained, respected and free: why Finland's teachers are different, *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/education/2015/jun/17/highly-trained-respected-and-free-why-finlands-teachers-are-different>
26. Sahlberg, P. (2011). *Finnish Lessons*. New York: Teachers College, Columbia University.
27. VNS 3/1990 vp (1990). [Council of State Account]. *Valtioneuvoston selonteko Suomen koulutusjärjestelmästä, koulutuksen tasosta ja kehittämislinjoista*. [Council of State Account on Finnish Education System, Standard of Education and Principles of Development]. [in Finnish]
28. *Opetushallitus*. (2012a). [Finnish National Board of Education]. Ajankohtaista. [Current issues]. URL: http://www.opi.fi/etusivu/102/0/hallitus_paatti_perusopetuksen_tuntijaosta 30. [in Finnish]
29. *Opetushallitus*. (2012b). [Finnish National Board of Education]. Tietoa esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistamistyöstä. [Information about the reform of the core curriculum for pre-school and comprehensive school education]. URL: http://www.opi.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/103/0/tietoa_esi_ja_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiden_uudistamistyosta [in Finnish]
30. Hargreaves, A., & Shirely, D. (2009). *The Fourth Way The Inspiring Future for Educational Change*. Thousand Oaks, California: Corwin.

LEGISLATIVE REGULATION OF SCHOOL EDUCATION MODERNIZATION IN THE REPUBLIC OF FINLAND (1950-2010)

Kosenchuk Yuliia

Postgraduate Student

Borys Hrinchenko Kyiv University

Introduction. *The effectiveness of the implementation of educational reforms is proven by international experience, in particular the experience of the Republic of Finland. The effectiveness of the implementation of educational reforms is proven by international experience, in particular the experience of the Republic of Finland. The article, based on an analysis of the legal regulation of the modernization of Finnish school education, found that during the nineteenth and twentieth centuries in the Republic of Finland there were changes in the school education system, using strategic approaches. Historiographical research has shown that Finnish education policy is dynamic and flexible. According to the results of the analysis of normative and legal sources (laws, decrees, programs of different years) the peculiarities of legislative regulation of successful reform of school education in the Republic of Finland (1950-2010) are substantiated and covered. The leading ideas caused by the changes in the legislation were revealed and analyzed, namely: establishing a level school education and improving its quality, ensuring the rights to free education.*

Purpose. *The aim of the article is to characterize the impact of legislative regulation of qualitative changes in the school education system in the Republic of Finland (1950-2010).*

It is established that changes in the legal framework of 1950-2010 significantly modernized school education in the country; education contributed to social welfare in society.

Methods. *Theoretical methods of analysis and generalization of scientific literature, research and publications, theoretical modeling.*

Originality. *The article provides an overview of the main provisions of the legislative documents, namely: the Law on Compulsory Education of 1921 (A 101/1921), the Law and the Decree on Primary School of 1957 (A 247/1957), the Law on Structure (A 467/1968) and the General Education Decree of 1970 (A 443/1970), the Law (A 476/1983) and the General Education Decree (A 718/1984), the Basic Education Reform Act of 1986, the New Basic School Program (1970, 1985, 1994, 2004), the New Law on Education of 1999, etc.*

Results. *Finnish education policy can be characterized by stable, rather than contradictory reforms and fundamental changes in policy. Therefore, one explanation for the success of Finland's education system is that only a few radical reforms have taken place that have changed the structure of core values. Instead of taking tough steps to reform education, the Finnish education system has undergone a gradual evolution that, with each new turn, has benefited from what has been achieved before and is guided by a common long-term vision.*

Conclusion. *The prospect of further research is to study the experience of school education reform in the Republic of Finland in order to find best practices for reform and implementation in Ukraine.*

Key words: *reform, modernization, school education, legislation, Republic of Finland.*

References

1. *Nova Ukrainska shkola* [New Ukrainian School] (2016). Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
2. Pihlajanniemi, T. (2006). *Kuntarakenne muutoksessa* [Municipal structure in change]. Research Publications of the Foundation of Municipal Development. [in Finnish]
3. Risku, M. (2011). Superintendency in the historical development of education in Finland. In J. Beckmann (Ed.). *Effective schools in effective systems: Proceedings of the 6th Annual ISER Conference South Africa* (pp. 182-210). Pretoria, South Africa: Department of Education Management, University of Pretoria with the International Symposium of Educational Reform (ISER).
4. *Laki kunnan opetustoimen hallinnosta* (1968/467). [Act on the Administration in the Local Provision of Education 1968/467]. [in Finnish]
5. *Laki kunnan opetustoimen hallinnosta* (1992/706). [Act on the Administration in the Local Provision of Education 1992/706]. [in Finnish]
6. KM (1986). [Committee Report]. *Hallinnon hajauttaminen*. [Decentralisation of Administration]. [in Finnish]
7. Paliszkievicz J., Chen K. (2021). *Trust, Organizations and the Digital Economy: Theory and Practice* (1st ed.). Routledge.

8. *Laki kunta- ja palvelurakenteen uudistamisesta* (2007/169). [Act on the Reform of Municipal and Service Structure 2007/169]. [in Finnish]
9. Aho, E., Pitkänen, K., & Sahlberg, P. (2006). *Policy development and reform principles of basic and secondary education in Finland since 1968*. Washington, DC: World Bank.
10. Risku, M. (2014). A Historical Insight on Finnish Education Policy from 1944 to 2011. *Italian Journal of Sociology of Education*, 6(2), 36-68. URL: http://ijse.padovauniversitypress.it/system/files/papers/2014_2_3.pdf
11. Lapiolahti, R. (2007). Koulutuksen arviointi kunnallisen koulutuksen järjestäjän tehtävänä. Paikallisen arvioinnin toteutumis edellytysten arviointia erään kuntaorganisaation näkökulmasta. [Evaluation of schooling as a task of the communal provider of schooling. What are the presuppositions of the execution of evaluation in one specific communal organization]. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House. [in Finnish]
12. Sarjala, J. (1982). *Suomalainen koulutuspolitiikka*. [Finnish education policy]. Helsinki: WSOY. [in Finnish]
13. Kivinen, O. (1988). Koulutuksen järjestelmäkehitys. Peruskoulutus ja valtiollinen koulutus doktriini Suomessa 1800- ja 1900- luvuilla. [System development of education. Basic education and state education doctrine in Finland in the 1800s and 1900s]. *Turku University Publications*, 1, 67. [in Finnish]
14. Isosomppi, L. (1996). Johtaja vai juoksupoika. Suomalaisen yleissivistävän koulun johtamiskulttuurin ja sen determinanttien tarkastelua. [Leader or errand boy. Examination on leadership culture and its determinants in Finnish general education]. *Acta Universitatis Tamperensis* ser A vol. 514. [in Finnish]
15. Sarjala, J. (2008). *Järkeä hyvä herätetty Koulu politiikan pyörteissä*. [Good sense aroused. School in the turmoil of politics]. Helsinki: Kirjapaja. [in Finnish]
16. Nikki, M-L. (2001). Hallinto- ja toimintakulttuurin kehittyminen perusopetusta antavissa kouluissa 2000-luvun alkuun. [Development of administration and organizational culture in basic education schools till the beginning of the 2000s]. In J. Kari, P. Moilanen & P. Räihä (Eds.). *Opettajan taipaleelle – For teacher's career* (pp. 169-186). University of Jyväskylä, Department of Teacher Education. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House. [in Finnish]
17. *Lääninhallitus* [County Administrative Board]. (2009). Valtion aluehallintouudistus– Regional State Administration Reform. URL: <http://www.laanhallitus.fi/lh/home.nsf/pages/2857AE67582D9DE3C2257642003CDD7D?Opendocument> [in Finnish]
18. Lyytinen, H., & Lukkarinen, E. (2010). Arvioinnin lakia niin kuin sitä luetaan historiasta nykypäivään. [Legislation on evaluation as it is read in history till today]. In E. Korkeakoski & P. Tynjälä (Eds.). *Hyötyä ja vaikuttavuutta arvioinnista – and Effectiveness with Evaluation*. Benefit. Education Evaluation Council Publications, 50, 77-100. [in Finnish]
19. Kanervo, P. (2007). Crisis and Renewal in one Finnish Private School. *Jyväskylä Studies in Education, Psychology and Social Research*. Jyväskylä: Jyväskylä University Print.
20. Teperi, J. (1995). Yksityisten oppikoulujen taistelu olemassaolostaan [The struggle of private schools for their existence]. In J. Salminen, J-P. Pietiläinen & J. Teperi (Eds.). *Yksityisoppikoulujen historia – History of Private Schools 1872-1977* (pp. 239-252). Helsinki: Painatuskeskus. [in Finnish]
21. Kupiainen, S., Hautamäki J., & Karjalainen, T. (2009). *The Finnish Education System and PISA*. Ministry of Education Publications.
22. Varjo, J. (2007). *Kilpailukykyvaltion koululainsäädännön rakentuminen Suomen eduskunta ja 1990-luvun koulutuspoliittinen käänne*. [Drafting educational legislation for the competitive state. The Parliament of Finland and the 1990s change in education policy]. University of Helsinki Department of Education Research Report 209. Helsinki: University of Helsinki. [in Finnish]
23. Ahonen, H. (2008). Rehtoreiden kertoma johtajuus ja johtajaidentiteetti [Leadership and leader identity as narrated by headmasters.] *Jyväskylä University Studies in Education, Psychology and Social Research*. Jyväskylä: Jyväskylä University Print. [in Finnish]
24. Lie, S., Linnakylä, P. & Roe, A. (2003). *Northern Lights on PISA: Unity and Diversity in the Nordic Countries in PISA 2000*. Department of Teacher Education and School Development, University of Oslo.
25. Crouch, D. (2015). Highly trained, respected and free: why Finland's teachers are different, *The Guardian*. URL: <https://www.theguardian.com/education/2015/jun/17/highly-trained-respected-and-free-why-finlands-teachers-are-different>
26. Sahlberg, P. (2011). *Finnish Lessons*. New York: Teachers College, Columbia University.
27. VNS 3/1990 vp (1990). [Council of State Account]. *Valtioneuvoston selonteko Suomen koulutusjärjestelmästä, koulutuksen tasosta ja kehittämislinjoista*. [Council of State Account on Finnish Education System, Standard of Education and Principles of Development]. [in Finnish]
28. *Opetushallitus*. (2012a). [Finnish National Board of Education]. Ajankohtaista. [Current issues]. URL: http://www.oph.fi/etusivu/102/0/hallitus_paatti_perusopetuksen_tuntijaosta 30. [in Finnish]
29. *Opetushallitus*. (2012b). [Finnish National Board of Education]. Tietoa esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistamistyöstä. [Information about the reform of the core curriculum for pre-school and comprehensive school education]. URL: http://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/perusopetus/103/0/tietoa_esi_ja_perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteiden_uudistamistyosta [in Finnish]
30. Hargreaves, A., & Shirely, D. (2009). *The Fourth Way The Inspiring Future for Educational Change*. Thousand Oaks, California: Corwin.

Отримано редакцією 30.11.2021 р.